

Хмельницький національний університет
Факультет економіки і управління
Кафедра фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

Польовчик Вероніки Вадимівни

Прізвище, ім'я, по батькові студента(ки)

на здобуття ступеня вищої освіти бакалавра

Кредитний ризик банку: сутність, оцінка, методи зниження в сучасних умовах функціонування банківської системи за матеріалами АТ «Акцент-Банк»

назва теми

Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»

Шифр і назва галузі знань

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

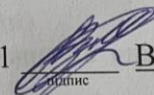
Шифр і назва спеціальності

Освітня програма Фінанси, банківська справа та страхування

Назва

КРФБС 020059.01.21.00

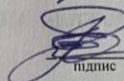
Виконала: студентка IV курсу, групи ФБС-20-1

підпис

Вероніка ПОЛЬОВЧИК

Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Керівник: канд. техн. наук, доцент

підпис

Ірина ФОРКУН

Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Нормоконтролер: к.е.н., ст. викладач

посада

підпис

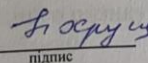
Ганна СІДОРЧУК

Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

До захисту допускаю:

Зав. кафедри ФБСС

д-р. екон. наук., професор

підпис

Ніла ХРУЩ

Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

212 06 2024 р.

Хмельницький 2024

Зміст

	С.
Вступ	5
1 Теоретико-методичні засади сутнісного визнання та оцінки кредитного ризику банку	7
1.1 Економічна сутність, причини виникнення та класифікація кредитного ризику банку	7
1.2 Особливості формування, методичні підходи до оцінки та регулювання кредитного ризику банку	14
2 Аналітико-практичні аспекти оцінки та напрями зниження рівня кредитного ризику банку	24
2.1 Аналітична оцінка кредитного ризику банків України на макро- та мікроекономічних рівнях за матеріалами АТ «Акцент-Банк» в 2021-2023 роках	24
2.2 Напрями зниження ступеня кредитного ризику АТ «Акцент-Банк» в сучасних умовах функціонування банківської системи	38
Висновки	44
Список використаних джерел	47
Додатки	52

Вступ

Комерційний банк є ринковим інститутом, активним елементом ринкової економіки, що задовольняє запити клієнтів у конкретних послугах і лише так виконує свої макроекономічні функції. Головне призначення банку полягає в акумулюванні грошових коштів для подальшого їх надання в кредит. Тому банк можна розглядати як ділове підприємство, що надає послуги своїм клієнтам, отримуючи прибуток за рахунок різниці відсотків, що одержуються від позичальників і вкладників за надані кошти.

Банківська діяльність тісно пов'язана із високою ризиковістю, характеризується впливом на неї широкого асортименту банківських ризиків, які взаємопов'язані між собою. Оскільки переважно найбільшу частку в активах банку займають кредити, надані клієнтам, а процентний дохід банку є основним його видом доходу, то актуальність та значущість кредитного ризику виступає ключовим аспектом функціонування банківської установи. Через потенційно небезпечні наслідки кредитного ризику банкам важливо проводити всебічний його моніторинг, спостереження, адміністрування, контроль тощо.

Сутнісне трактування «кредитний ризик банку», його види, причини виникнення, напрями зниження ступеня ризику та методи управління привертали увагу багатьох науковців, таких як: Є Андрущак, І. Бітнер, І. Єпіфанова, О. Дзюблюк, О. Криклій, В. Міщенко, Л. Примостка, Н. Шульга та інші. Однак єдності економічної думки щодо сутнісного визнання, класифікації та напрямів зниження ступеня кредитного ризику досягнуто не було.

Метою роботи є дослідження теоретико-методичних засад та розробка практичних рекомендацій щодо вдосконалення оцінки, мінімізації та усунення кредитного ризику банку в сучасних умовах функціонування банківської системи.

Досягнення поставленої мети передбачає вирішення у кваліфікаційній роботі таких завдань:

- дослідити підходи до визнання економічної сутності, причин виникнення та класифікації кредитного ризику банку;
- визначити особливості формування, методичні підходи до оцінки та регулювання кредитного ризику банку;
- здійснити аналітичну оцінку кредитного ризику банків України на макро- та мікроекономічних рівнях за матеріалами АТ «Акцент-Банк» в 2021-2023 роках;
- визначити напрями зниження ступеня кредитного ризику АТ «Акцент-Банк» в сучасних умовах функціонування банківської системи.

Об'єктом дослідження є процеси виникнення, оцінки та зниження ступеня кредитного ризику банку.

Предметом дослідження виступають теоретико-методичні та практичні аспекти виникнення, оцінки та зниження ступеня кредитного ризику банку.

В роботі використано наступні методи: наукова абстракція, системного підходу, методи горизонтального, вертикального та коефіцієнтного аналізу, методи графічного та табличного зображення тощо.

Нормативно-правовою базою та інформаційними джерелами дослідження у випускній роботі стали: законодавчі та нормативно-правові акти, матеріали наукових праць вітчизняних та зарубіжних учених за темою дослідження, інформаційні ресурси мережі Інтернет, наглядова статистика НБУ та звітність АТ «Акцент-Банк» за 2021-2023 р.р.

Кваліфікаційна робота складається із вступу, двох розділів, висновків, списку використаної літератури та додатків. Основний зміст роботи викладено на 46 сторінках. Робота містить 16 таблиць та 8 рисунків. Список використаних джерел включає 38 найменувань.

1 Теоретико-методичні засади сутнісного визнання та оцінки кредитного ризику банку

1.1 Економічна сутність, причини виникнення та класифікація кредитного ризику банку

Формування та розвиток ринкових відносин у вітчизняній економіці неможливий без забезпечення стабільного розвитку фінансового сектору, в якому чільне місце посідає банківська система. Така ситуація пояснюється тим, що банківські установи є фінансовими посередниками в системі управління грошовими потоками, виконуючи важливу функцію мобілізації тимчасово вільних грошових коштів юридичних та фізичних осіб, перетворюючи їх на банківський капітал, здійснюють кредитні та інвестиційні операції, задовольняючи потреби вітчизняної економіки у фінансових ресурсах.

«Кредит у сфері економіки визначається як складні фінансові відносини між фізичними та юридичними особами, які виникають під час перерозподілу коштів між позичальником і кредитором з умовою повернення коштів» [5].

У Законі України «Про банки та банківську діяльність» банківський кредит визначається як «будь-яке зобов'язання банку надати певну кількість грошей, будь-яка гарантія, будь-яке зобов'язання набути права вимоги боргу, будь-яке подовження терміну погашення боргу, яке дано в заміну на зобов'язання боржника повернути заборговану суму, а також погасити відсотки та інші збори з такої суми» [26].

Рух кредиту розглядають через ряд стадій, які включають:

- формування вільної вартості – на даному етапі виникає можливість для банків чи фінансових установ надати кредит за рахунок тимчасово вільних фінансових ресурсів, які можуть бути використані для позик;

- розміщення вільної вартості в позику – банк розміщує свої тимчасово вільні кошти у вигляді позик, доступних позичальникам;

- використання позики позичальником - позичальник отримує кредит та використовує його для фінансування власних потреб, таких як бізнес-проекти, особисті витрати чи інші інвестиції;

- формування у позичальника доходу, достатнього для вчасного повернення позики – «позичальник використовує отримані кошти для генерації прибутку або доходу, який в подальшому використовується для повернення позичених коштів» [5];

- повернення позики і сплата відсотків - позичальник повертає отриману позику разом із відсотками, які включають витрати за користування кредитом.

Нестійке фінансово-економічне середовище, яке викликає коливання на фінансових ринках і ринках банківських послуг, військові дії на території України, що призводять до зниження платоспроможності позичальників, помилки у правових аспектах діяльності банків та невірно сформовані стратегії – це постійні ризики і загрози нормальному функціонуванню банківських установ, які зумовлюють поступову втрату ними своєї фінансової стійкості.

У банківській діяльності присутність ризику є досить нормальним явищем. Щоб отримати суттєвий прибуток, банку необхідно йти на обґрунтований ризик. «Оскільки найдохіднішою статтею банківського бізнесу й вагомою часткою активів банку є надання кредитів, то від кредитних ризиків банківські установи потерпають чи не найбільше» [5]. Прагнучи максимізувати прибуток комерційні банки змушені ризикувати, співпрацюючи із тими клієнтами, щодо яких в них є сумніви у їх надійності та платоспроможності.

Кредитний ризик виступає об'єктом дослідження багатьох науковців. Кожен із них трактує сутність «кредитного ризику» по-різному (таблиця 1.1).

Таблиця 1.1 – Сучасні підходи до трактування поняття «кредитний ризик банку» в наукових школах та нормативно-правових актах

Джерело	Трактування сутності поняття «кредитний ризик банку»
Нормативно-правові акти	
Базельський комітет [23]	«можливість того, що позичальник банку або контрагент не виконає своїх зобов'язань згідно з узгодженими умовами»
Національний банк України [21]	«наявний чи потенційний ризик для надходжень та капіталу банків, який виникає через неспроможність сторони, що взяла на себе зобов'язання, виконати умови будь-якої фінансової угоди із банком або в інший спосіб виконати взяті на себе зобов'язання»
Постанова Правління НБУ «Про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями» [27]	«розмір очікуваних втрат (збитків) за активом у наслідок дефолту боржника/контрагента»
Постанова Правління НБУ «Положення про організацію системи управління ризиками в банках України та банківських групах» [28]	«імовірність виникнення збитків або додаткових втрат або недоотримання запланованих доходів унаслідок невиконання боржником/контрагентом взятих на себе зобов'язань відповідно до умов договору. Кредитний ризик виникає за всіма активними банківськими операціями, за винятком боргових цінних паперів та інших фінансових інструментів у торговій книзі банку»
Наукові школи	
Дзюблук О., Прийдун Л. [10]	«грошове вираження наслідків порушення позичальником взятих на себе зобов'язань перед кредитором, що виявляється в неможливості внаслідок дії зовнішніх та внутрішніх чинників дотримання графіка повернення наданої на тимчасовій і платній основі вартості в належних обсягах, що спричиняє недоотримання кредитором запланованого рівня доходів від здійсненої операції»
Гладинець Н.Ю., Хланта С.П. [9]	«ризик недоотримання банком можливих вигод від основної діяльності внаслідок неналежного, несвочасного та неповного виконання контрагентами, позичальниками, клієнтами своїх зобов'язань перед банком, є доволі специфічним явищем»
Криклій О.А., Маслак Н.Г. [16]	«імовірність повної або часткової втрати вартості активів банку в результаті нездатності контрагентів (позичальників) виконувати свої зобов'язання або недоотримання доходу на вкладений капітал унаслідок впливу різноманітних чинників»
Мороз Н.В., Селецька Т. О. [18]	«об'єктивно наявну можливість зазнати фінансові втрати внаслідок невиконання клієнтом своїх зобов'язань перед банком (ризик кредитних збитків). Зокрема, цей ризик стосується ситуації, коли клієнт банку – внаслідок погіршення його фінансової ситуації, зниження або повної втрати кредитоспроможності чи надійності – частково або повністю не виконує вчасно свої зобов'язання перед банком»
Радова Н. В., Гаркуша Ю. О. [29]	«наявний або потенційний ризик для надходжень і капіталу, який виникає через неспроможність сторони, що взяла на себе зобов'язання, виконати умови будь-якої фінансової угоди із банком або в інший спосіб виконати взяті на себе зобов'язання»

З таблиці 1.1 видно, що існують різноманітні підходи до трактування поняття «кредитний ризик»: одні дослідники трактують «кредитний ризик» як загрозу несплати позичальником основного боргу і відсотків, а інші – пов’язують ризик із розміром прибутку, який отримує банк.

«Кредитний ризик, який прийнято розглядати в науковій літературі як ризик недоотримання банком можливих вигод від основної діяльності внаслідок неналежного, несвоєчасного та неповного виконання контрагентами, позичальниками, клієнтами своїх зобов’язань перед банком, є доволі специфічним явищем» [9]. Це пов’язано з тим, що, з однієї сторони, «він є суто зовнішнім, оскільки зниження платоспроможності позичальників є результатом зовнішнього впливу економічного середовища, тому банк не може цього змінити, з іншого – виникає ситуація, в якій вплив усіх зовнішніх ризиків на фінансову стійкість банку відбувається через його клієнтську базу, що, по своїй суті, є внутрішнім джерелом впливу» [9].

Вважаємо, що кредитний ризик - це ймовірність того, що банк зазнає втрат через зменшення (повністю чи певною мірою) вартості частини його активів, зокрема кредитів.

Кредитний ризик має не лише негативний вплив на прибутковість та платоспроможність банку, а також може бути причиною виникнення інших ризиків, які в майбутньому можуть мати значний прояв. До таких ризиків належать:

- ризик ліквідності - замороження коштів у неліквідних активах;
- ризик втрати репутації - зменшення довіри до банку зі сторони вкладників та інвесторів у випадку великої кількості неповернених кредитів;
- ризик неефективної діяльності - збільшення адміністративних витрат банку при наявності ризикових кредитів;
- валютний ризик - виникнення збитків за кредитною операцією через коливання валютних курсів.

Кредитний ризик виникає щоразу з моменту, коли банківська установа чи інший кредитор «надає (позичає) кошти, бере на себе зобов'язання про їх надання, інвестує їх чи іншим чином ризикує ними» [24].

Причини виникнення кредитного ризику банку подано на рисунку 1.1.

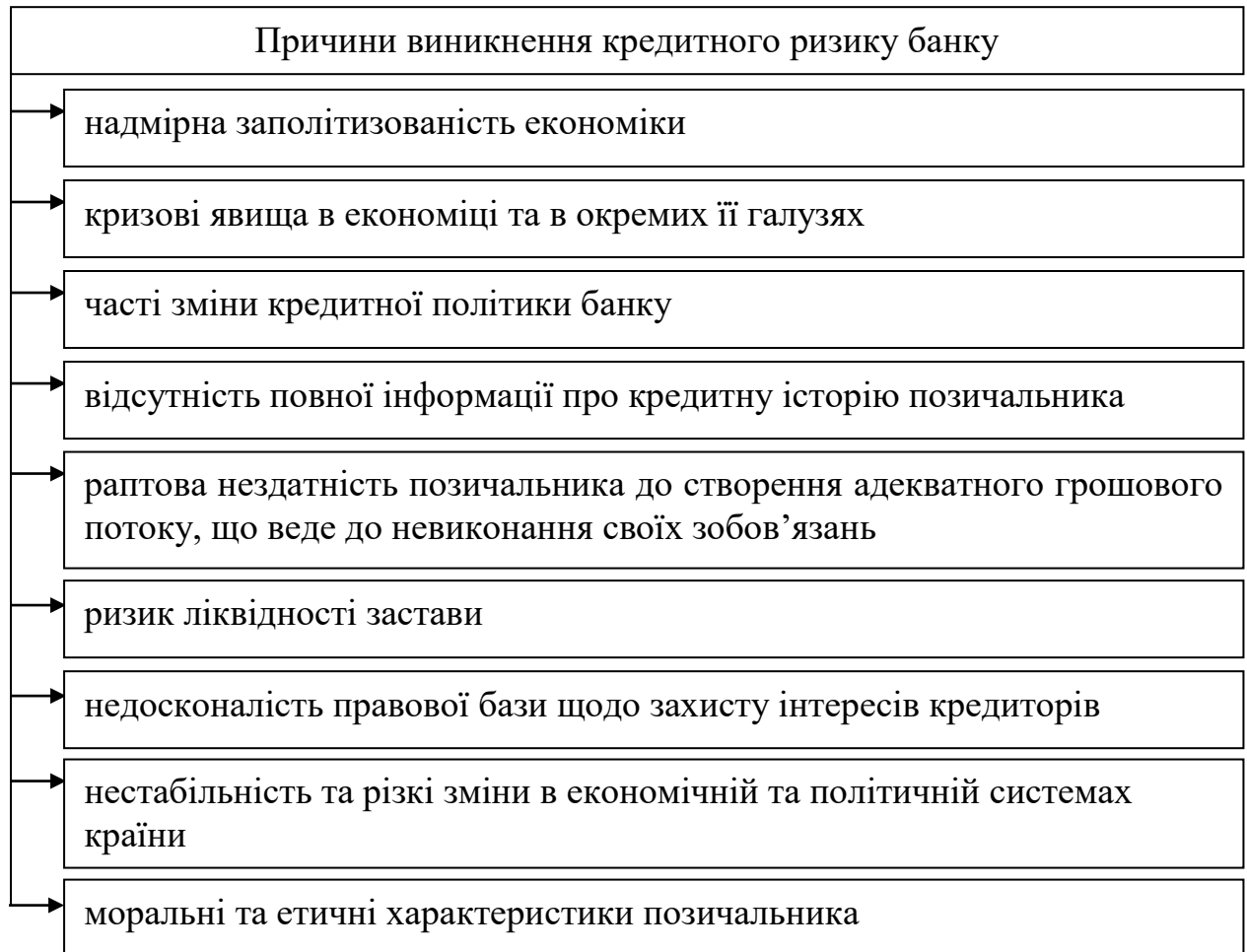

Рисунок 1.1 – Причини виникнення кредитного ризику банку

Джерело: складено за матеріалами [22, 30]

Особливості кредитного ризику банку подано на рисунку 1.2.

Очевидно, що будь-який кредитний ризик завжди має подвійний характер, тобто його можна розглядати з одного боку як ризик конкретної кредитної операції, а з іншого як ризик кредитного портфеля.

Також даний вид ризику реагує на зміну рівня інших ризиків банківських установ – ризику прибутковості, валютного ризику, юридичного ризику, ризику достатності капіталу, ризику ліквідності тощо. Зокрема,

інфляційний ризик має досить значний вплив за умови, коли кредит виданий на тривалий період, він визначає вартість грошей у часі й майбутні прибутки/збитки банку; валютний ризик має вплив, коли кредит видано в іноземній валюті – через коливання курсів валют змінюється рівень кредитного ризику; відсотковий ризик має вплив при видачі кредитів із плаваючою кредитною ставкою тощо.

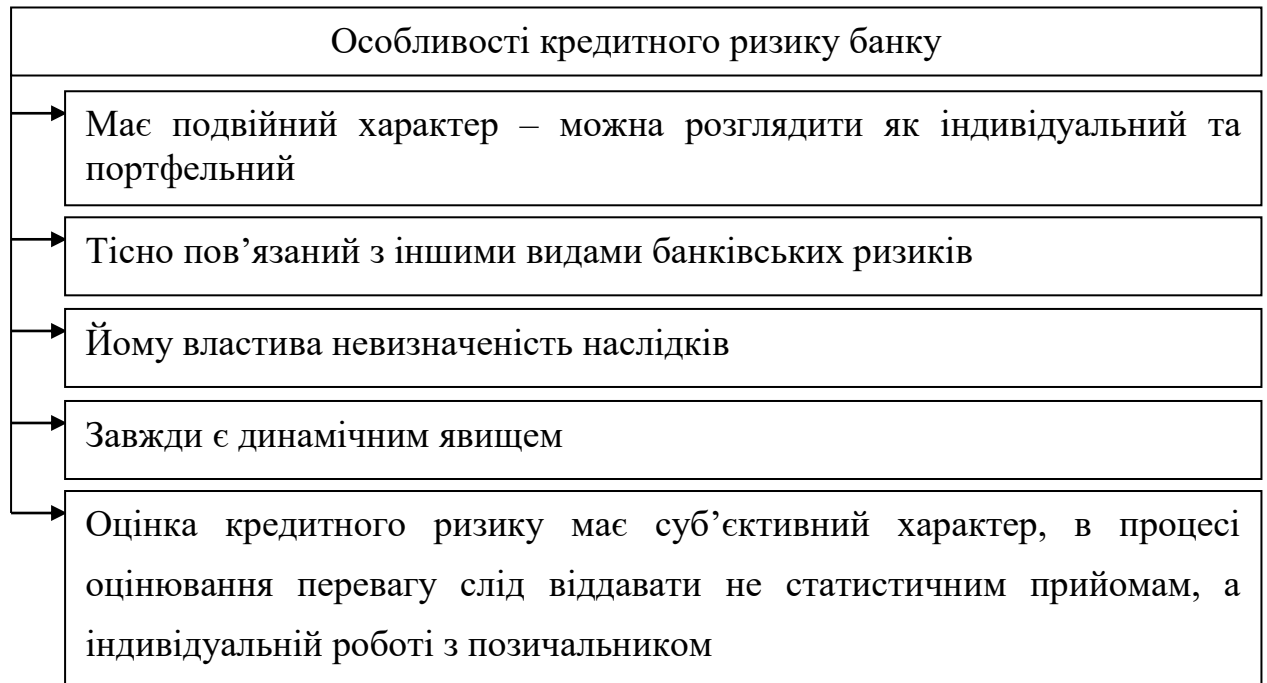

Рисунок 1.2 – Особливості кредитного ризику банку

Джерело: складено за матеріалами [30]

Ще досить важливою особливістю кредитного ризику є невизначеність його наслідків, а саме, відповідно до ситуації, банк може отримати як фінансові збитки, так і додаткові прибутки.

Суб'єктивність оцінки даного ризику проявляється в тому, що комерційні банки можуть мати однаковий рівень повноти та достовірності інформації про діяльність і фінансовий стан позичальника, однак різний рівень досвіду роботи із ризиками тощо. Для аналізу кредитного ризику не застосовні методи статистики чи теорії ймовірності, які широко використовуються для оцінки інших ризиків, оскільки вони спрямовані на

Таблиця 1.2 - Види кредитних ризиків банківських установ

Класифікаційна ознака	Вид кредитних ризиків
За джерелами походження	зовнішній ризик, внутрішній ризик
За причинами виникнення	об'єктивний ризик, суб'єктивний ризик, законодавчий ризик
Залежно від характеру прояву	моральний ризик, діловий ризик, фінансовий ризик
За групами позичальників	юридичні особи – суб'єкти господарювання, фізичні особи, банківські установи, небанківські фінансові установи, держава
За статусом позичальника	ризик при кредитуванні корпоративних клієнтів, ризик при кредитуванні юридичних осіб, ризик при кредитуванні фізичних осіб, ризик при кредитуванні банків, ризик при кредитуванні інсайдерів
За рівнем виникнення	індивідуальний, портфельний
За сферою виникнення	ризик позичальника, ризик страховика, ризик гаранта (поручителя), ризик кредитного продукту, ризик зміни зовнішнього середовища банку
За видом кредитних послуг	ризик традиційних послуг кредитного характеру; ризик нетрадиційних послуг кредитного характеру;
За напрямком використання кредитів	ризик за споживчими кредитами, ризик за промисловими кредитами, ризик за інвестиційними кредитами
За доцільністю здійснення кредитних операцій	виправданий ризик, невинуватий ризик
За характером впливу	прямий (основний) ризик, непрямий (супутній) ризик
За способом впливу на ризик	ризик що самостійно регулюється банківською установою; ризик що передається страховій компанії; ризик що розподіляється між банківськими установами
За фінансовими наслідками	кредитний ризик, наслідком якого є фінансові втрати; кредитний ризик, наслідком якого є втрачена вигода, кредитний ризик, наслідком якого є фінансовий дохід
За рівнем здійснення аналізу	індивідуальний ризик, спільний ризик
За типами аналізу	кількісні, якісні
За можливістю прогнозування	прогнозований ризик, непрогнозований ризик
За ймовірністю реалізації	реалізований ризик, потенційний ризик
За розмірами втрат	допустимий ризик, критичний ризик, катастрофічний ризик
За ризиковою позицією	ризик по одиничних ринкових позиціях, портфельний ризик
За методами мінімізації	уникнення ризику, зниження рівня ризику, передача (страхування) ризику, взаємозалік ризику, прийняття (поглинання ризику)
За методом подолання	індивідуальні, спільні
За можливістю прийняття	ризик що береться банком самостійно, ризик що передається страховій компанії (гаранту, поручителю), ризик що розподіляється між іншими банками (при консорціумному кредитуванні)
За рівнем прийняття рішень	макроекономічний ризик, ризик на рівні банківської установи, ризик відповідальної особи

Джерело: складено за матеріалами [12, 18, 34]

виявлення статистичних закономірностей (повторюваності, послідовності, порядку у масових процесах).

Кредитний ризик в силу переважання індивідуальної складової досить погано описується поняттям статистичної сукупності, а «тому в процесі його оцінювання перевагу слід віддавати не статистичним прийомам, а індивідуальній роботі з позичальником» [22].

Класифікація видів кредитних ризиків банку здійснюється за різними ознаками: ступенем ризику, критеріями ризику тощо (таблиця 1.2).

Практика показує, що кредитний ризик присутній у всіх видах діяльності, де результат виробничої діяльності, чи надання послуг, залежить від діяльності позичальника, емітента або контрагента. Даний вид ризику виникає щоразу, з того моменту, коли банк, а в сучасних умовах й інша кредитна установа, надає (позичає) кошти, інвестує відповідні кошти, бере на себе зобов'язання про їх надання, чи іншим чином ризикує ними, в залежності від реальних умов або умовних угод, незалежно від того, де відображається чи обліковується операція – на балансі або поза балансом. Рівень ризику залежить від особи позичальника - юридичної чи фізичної особи, їх фінансового стану, загальної економічної ситуації в країні, форми кредиту, його розміру, встановлених законом правових норм регулювання тощо.

1.2 Особливості формування, методичні підходи до оцінки та регулювання кредитного ризику банку

На сучасному етапі державотворення, коли в Україні йде повномасштабна війна та запроваджено військовий стан, важливу роль відіграє оцінка та управління кредитним ризиком у банках України, а також пов'язана з цим стрибкоподібна динаміка величини непрацюючих кредитів.

Якщо війна й окремі кризові явища в фінансовій системі країни можуть підірвати фінансову стійкість значної кількості вітчизняних підприємств, то це приводить до різкого скорочення і кількості надійних та платоспроможних позичальників, і тоді кредитні операції, що є пріоритетним видом активних операцій банків, вимагають якісної додаткової перевірки, включаючи ранню діагностику втрати платоспроможності позичальників (фізичних та юридичних осіб), що впливає на величину кредитного ризику банків.

«Важливим підґрунтям є періодичний перегляд стану ефективності банківських кредитних вкладень у різні сектори господарства, який залежить в основному від успішного керівництва банківських установ, що здійснюють оптимальне формування й управління кредитним портфелем, забезпечуючи належну ефективність банківської діяльності при мінімально можливому рівні кредитного ризику» [37]. Питання кредитного ризику банку має розглядатись в контексті гарантування фінансової стабільності і фінансово-кредитної безпеки конкретного банку. У багатьох випадках одним із базових елементів кредитного ризику є поява швидко зростаючої частки прострочених кредитних зобов'язань, які посилюють ризик ліквідності банку і рівень його платоспроможності, при чому погіршується як структура кредитного портфелю банку так і його інвестиційна привабливість. А вже у майбутньому від величини кредитного ризику буде залежати розмір прибутку банку і його ліквідність. В умовах воєнного стану кредитний ризик залишається ключовим із усіх властивих банкам ризиків, а його реалізація є найбільшою загрозою для банківського сектору.

Система управління кредитним ризиком банку має відповідати таким вимогам:

- цілісність – система управління має бути цілісною, оскільки її порушення призведе до зміни зв'язків між її частинами та механізму управління загалом;

- стійкість – система управління має «зберігати свої властивості при дії зовнішніх та внутрішніх чинників» [16];

- цілеспрямованість передбачає розробку цілей і завдань, а також шляхів їх досягнення;
- гнучкість – здатність та готовність до змін при виникненні завдань нового типу;
- одноманітність – підпорядкованість всіх елементів загальним принципам побудови системи та її функціонування;
- оперативність – «система має бути оперативною до того, щоб за період прийняття та виконання рішень не настали зміни, при яких реалізація цих рішень недоцільна» [16] або неможлива;
- надійність – система має функціонувати постійно та безперебійно;
- оптимальність – характеризується встановленням між елементами системи раціональних зв'язків на всіх рівнях;
- економічність – отримання необхідного результату при мінімальних затратах.

Система управління кредитним ризиком дозволяє банкам забезпечувати прибутковість, ефективність кредитних операцій, а також сприяє виконанню банківським кредитом відведеної йому ролі у сфері грошового обігу, а саме, видані та неповернені кредити збільшують грошову масу та сприяють інфляційним процесам в країні.

Система управління кредитним ризиком банку подана в таблиці 1.3 і включає об'єкт, суб'єкти, інструменти та підсистеми забезпечення.

Ступінь кредитного ризику залежить від дії ряду факторів:

- економічної та політичної ситуації в країні загалом і регіоні, тобто на неї мають вплив як макроекономічні, так і мікроекономічні фактори;
- ступеня концентрації кредитної діяльності в галузях економіки, чутливих до змін в економіці (тобто обсяг сум, виданих окремому колу позичальників чи галузей);
- кредитоспроможності, репутації та типів позичальників за формами власності, типами взаємовідносин із постачальниками та іншими кредиторами;

Таблиця 1.3 – Складові системи управління кредитним ризиком банку

Елементи	Характеристика елементів
Об'єкт	- індивідуальний кредитний ризик (ризик конкретного позичальника); - портфельний кредитний ризик (ризик портфеля)
Суб'єкти	- загальні збори акціонерів, спостережна рада, правління; - кредитний комітет, комітет кредитного нагляду, служба ризик-менеджменту; - співробітники кредитних підрозділів
Інструменти	- планування; - регулювання; - аналіз; - контроль
Підсистема забезпечення	- нормативна; - інформаційна; - технологічна; - кадрова

Джерело: складено за матеріалами [2, 3, 4, 16]

- банкрутства позичальника;
- фінансових труднощів позичальників - велика частка серед кредитів та інших банківських контрактів, припадає на клієнтів такого типу;
- питомої ваги нових та недавно залучених клієнтів, про яких банк не має достатньої інформації;
- зловживань з боку позичальника, шахрайства;
- якості застави – прийняття важкореалізованого чи схильного до швидкого знецінення заставного майна, або нездатності отримати відповідне забезпечення для кредиту чи втрата застави;
- диверсифікації кредитного портфеля;
- точності техніко-економічного обґрунтування кредитної угоди, комерційного чи інвестиційного проекту;
- внесення частих змін та доповнень в кредитну політику організації з надання кредитів та формування портфеля виданих кредитів;

- форми, виду та розміру кредиту, що надається і його забезпечення;
- тощо.

Оскільки на практиці ці фактори можуть діяти в протилежних напрямках, то вплив позитивних факторів нівелює дію негативних, а якщо вони діють в одному напрямку, то можливо і інше – негативний вплив одного фактора буде збільшуватися дією іншого. Перераховані фактори кредитного ризику можна згрупувати як зовнішні (макроекономічні) і внутрішні (мікроекономічні) (таблиця 1.4)

До зовнішніх чинників належать: стан та перспективи розвитку національної економіки загалом, грошово-кредитна, зовнішня та внутрішня політика держави, можливі її зміни в результаті державного регулювання.

До зовнішніх кредитних ризиків відносяться: політичний, макроекономічний, соціальний, інфляційний, галузевої, регіональний, ризик законодавчих змін (наприклад, створення регулятивних сприятливих умов для надання одних видів кредитів і обмежень по іншим), ризик зміни процентної ставки. Кредитна організація не може точно прогнозувати рівень відсотка, а тільки врахувати при управлінні кредитними ризиками додаткові резерви на покриття можливих збитків як прямого, так і прихованого характеру. Внутрішні чинники можуть бути пов'язані як з діяльністю банку-кредитора, так і з діяльністю позичальника.

«Необхідною умовою ефективного управління кредитним портфелем і кредитною діяльністю банку є розробка і проведення банком зваженої кредитної політики» [36]. Кредитна політика має охоплювати найважливіші елементи і принципи організації кредитної роботи банківської установи, визначати пріоритетні напрями кредитування та перелік видів кредитів, які не мають входити до кредитного портфелю банку. Вона повинна регулювати кредитну діяльність банку та встановлювати правила формування його кредитного портфелю.

Таблиця 1.4 – Чинники впливу на виникнення кредитного ризику

Макроекономічні чинники	
Різкий спад темпів економічного зростання на фоні ведення військових дій, підвищення політичних та ринкових ризиків, посилення інфляційних та девальваційних очікувань.	
Нестача кредитних ресурсів з огляду на слабку внутрішню ресурсну базу, обмеженість доступу до міжнародних ринків капіталу	
Недосконалість методів управління кредитними ризиками, механізмів повернення кредитів неплатоспроможними позичальниками, а також проблеми із реалізацією заставленого майна, неможливість реалізувати інші форми заставного забезпечення банківських позик, що призводить до зниження якості існуючих активів, збільшення обсягів та частки проблемних кредитів	
Низький рівень захисту прав кредиторів і позичальників	
Мікроекономічні чинники	
Чинники, які були спровоковані діями самого банку	Чинники, які були спровоковані діями позичальника
Необґрунтовано ліберальне (пом'якшене) ставлення до позичальника при розгляді його заявки на отримання кредиту	Слабке і безвідповідальне керівництво підприємством, недобросовісна конкуренція і діяльність інших банків
Неякісне проведення оцінки кредитоспроможності позичальника через недостатній професіоналізм банківських працівників або відсутність чіткої методики проведення оцінки фінансового стану позичальника	Погіршення якості продукції, товарів, послуг, помилки в маркетинговій діяльності, оцінці ринків збуту продукції суб'єктів підприємництва
Помилки в оцінці рівня забезпечення позики внаслідок завищення його ринкової вартості та ліквідності	Послаблення з боку позичальника контролю за станом фінансових ресурсів
Неповне відображення у кредитному договорі умов, що забезпечують інтереси банку щодо повернення позики і сплати відсотків за нею в повній мірі	Невиконання контрактів позичальником чи його контрагентом
Відсутність контролю за позичальником в період користування кредитом і погашення позики	Неотримання доходів для покриття заборгованості фізичними особами-позичальниками
Надмірне розширення чи швидке збільшення обсягів кредитних операцій, зокрема: надання позик в обсягах, які не відповідають капіталу банку; розширення кредитної діяльності на регіони і сфери, що незнайомі банку або для функціонування в яких банк недостатньо підготовлений	Навмисне порушення позичальником умов кредитного договору

Джерело: складено за матеріалами [2, 10, 29, 36]

Кожному банку необхідно розробляти власну кредитну політику, яка відповідатиме напрямам та відбиватиме специфіку діяльності банку, його можливості та можливості його клієнтів, рівень допустимого кредитного ризику, права та обов'язки відповідних працівників банку тощо.

Етапи формування кредитної політики банку подано на рисунку 1.3.

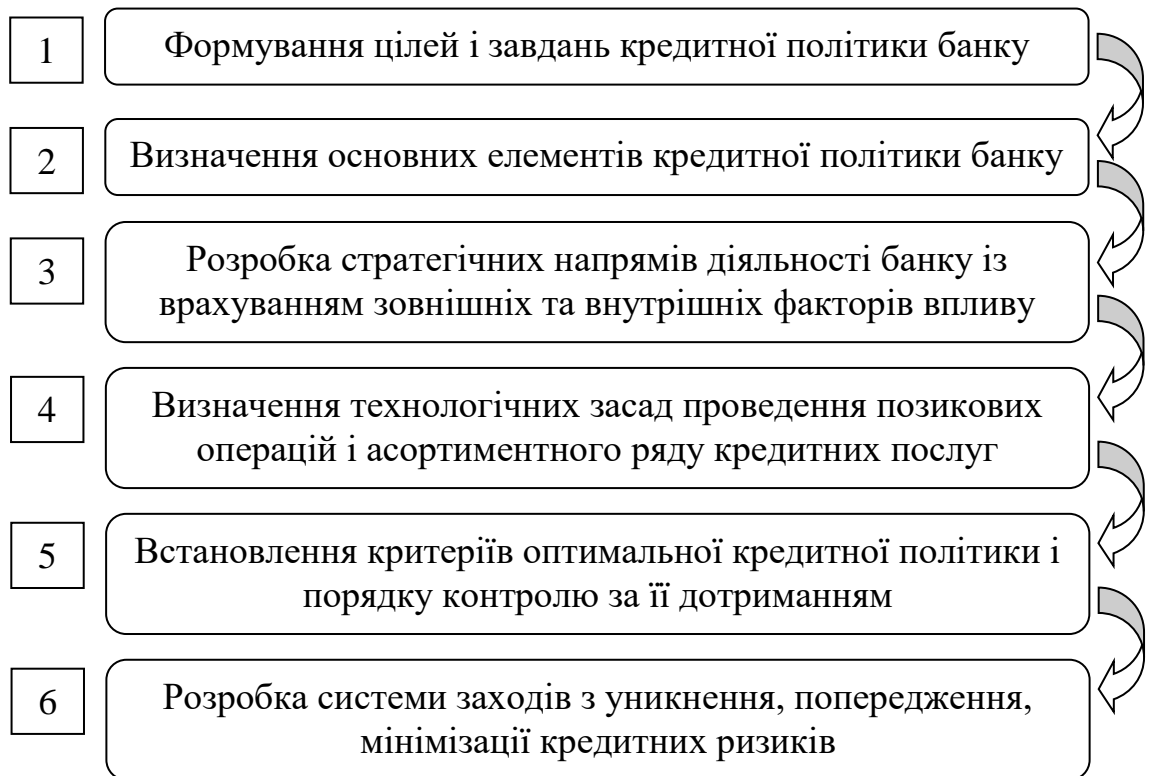

Рисунок 1.3 – Етапи формування кредитної політики банку

Джерело: складено за матеріалами [30]

В процесі розробки кредитної політики банку необхідно визначитися із пріоритетами у формуванні кредитного портфеля, розглядаючи його диверсифікацію з позицій оптимізації кредитної політики та мінімізації ризиків. Опис кредитної політики допоможе банку сформувати такий портфель, який забезпечить досягнення поставлених цілей, зокрема максимізувати прибутки, здійснювати постійний контроль за рівнем ризику і відповідними вимогами, що ставляться регулюючими органами.

Національним банком України [20] як регулятором запроваджено нормативи оцінки кредитного ризику, затверджені Методикою розрахунку економічних нормативів регулювання діяльності банків в Україні (таблиця 1.5) [17].

Нормативи кредитного ризику Н7-Н9 як елемент економічних нормативів діяльності банків передбачають недопущення надмірної концентрації кредитного ризику в банку, оскільки неплатоспроможність одного чи кількох контрагентів може значно дестабілізувати банк і навіть призвести його до банкрутства. Для цього потрібно обмежити кредитні й інші операції із пов'язаними особами (інсайдерами) банку, оскільки ці операції можуть здійснюватися для інсайдерів на пільгових умовах.

Таблиця 1.5 – Нормативи кредитного ризику встановлені НБУ

Норматив		Формула розрахунку	Нормативне значення
Н7	Норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента	$Н7 = Зс / РК \cdot 100 \%,$ де Zc – сума всіх вимог та позабалансових зобов'язань щодо одного контрагента (або групи пов'язаних контрагентів) $РК$ – регулятивний капітал	$\leq 25 \%$
Н8	Норматив великих кредитних ризиків	$Н8 = Зв / РК \cdot 100 \%,$ де $Zв$ – сума великих кредитних ризиків, $РК$ – регулятивний капітал	$\leq 800 \%$
Н9	Норматив максимального розміру кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами	$Н9 = Зін / (ОК + ДК - В1) \cdot 100 \%,$ де $Zін$ – сума вимог та позабалансових зобов'язань щодо одного інсайдера, $ОК$ – основний капітал (капітал 1-го рівня), $ДК$ – додатковий капітал (капітал 2-го рівня), $В1$ – балансова вартість відвернення	$\leq 25 \%$

Джерело: складено за матеріалами [17]

В науковій літературі виділяють внутрішні та зовнішні методи мінімізації кредитного ризику.

До внутрішніх належать:

- види і режими здійснення кредитних операцій;
- аналіз кредитоспроможності позичальника;
- лімітування;
- формування резервів;
- диверсифікація форм і термінів надання кредитів;
- моніторинг повернення кредитів;
- вимога гарантій та застави.

До зовнішніх відносять:

- лімітування згідно із нормативними актами НБУ;
- створення резервів згідно із нормативними актами НБУ;
- гарантія;
- порука;
- застава;
- страхування;
- розподіл ризиків.

Із запропонованих методів мінімізації ризиків основними є:

- метод диверсифікації – тобто розподілу кредитного портфеля серед широкого кола позичальників, які різняться між собою як за характеристиками (форма власності, величина капіталу тощо), так і за умовами діяльності (галузь, регіон тощо);

- метод лімітування – встановлення максимально допустимих розмірів наданих кредитів, що забезпечує обмеження ризику;

- страхування – ефективна система зменшення впливу кредитних ризиків, яка передбачає такі варіанти: самострахування - шляхом формування і використання резервів по кредитних операціях; страхування - страхувальник шляхом сплати премії забезпечує собі чи третій особі, у випадку настання страхової події, обумовленої договором, суму виплати страховиком, що несе певний обсяг відповідальності;

- створення резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями банків - як метод управління кредитним ризиком передбачає

акумуляцію частини коштів, що використовуються для компенсації неповернених кредитів;

- способи забезпечення виконання кредитних зобов'язань (види забезпечення кредиту) - спеціальні засоби, які не мають загального значення й призначаються за домовленістю сторін чи за нормою закону (порука, гарантія, штраф, пеня, неустойка, застава);

- дотримання нормативів НБУ - Н7, Н8, Н9 та інших.

Таким чином, з метою забезпечення безпеки кредитної діяльності банку, подальшого успішного його розвитку загалом необхідно впроваджувати рекомендації міжнародних фінансових організацій та Базельського комітету, оскільки світова практика управління кредитними ризиками динамічна – вона постійно розвивається і вдосконалюється. «З метою отримання належного ефекту необхідно: здійснити реальне зниження концентрації ризиків на один проект; значно знизити частку кредитування із поєднаними особами у кредитному портфелі банків; зменшити рівень галузевої концентрації в найбільш ризикових сферах» [25].

2 Аналітико-практичні аспекти оцінки та напрями зниження рівня кредитного ризику банку

2.1 Аналітична оцінка кредитного ризику банків України на макро- та мікроекономічних рівнях за матеріалами АТ «Акцент-Банк» в 2021-2023 роках

Банківська система України працює в досить напруженому режимі невизначеності, що пов'язано з бойовими діями починаючи з лютого 2022 року. Однак банки продовжують свою діяльність, виконуючи всі свої функції, зобов'язання і намагаючись дотримуватись встановлених регулятором нормативів.

Структура банківського сектора України за умов воєнного стану суттєво не змінилася. Станом на 1 січня 2024 р. в Україні працює 63 банки, зокрема з державною часткою 5, із іноземним капіталом – 14, з приватним капіталом – 44 (таблиця 2.1).

Таблиця 2.1 – Динаміка кількості діючих банків у банківській системі України 2021-2023 роках

Показники	01.01.2022 р.	01.01.2023 р.	01.01.2024 р.	Абсол. відхил., (+,-)	Темп приросту/спаду, %
				2023/2021	2023/2021
Кількість діючих банків, одиниць	71	67	63	-8	-11
з них: з іноземним капіталом	33	29	27	-6	-18
зокрема зі 100% іноземним капіталом	23	22	19	-4	-17

Джерело: складено за матеріалами [20]

Загалом станом на 01.01.2024 р. 15 банків є системно важливими, серед яких «А-Банк, Креді Агріколь Банк, Кредобанк, ОТП Банк, Ощадбанк, Південний, ПриватБанк, ПУМБ, Райффайзен Банк, Сенс Банк, ТАСкомбанк, Укргазбанк, Укрексімбанк, УкрСиббанк, Універсал Банк» [21]. В 2023 р. один із системних банків – Сенс Банк – було націоналізовано через санкції проти російських власників. Протягом 2023 р. було закрито чотири несистемні банки: Айбокс, Форвард, Конкорд і Укрбудінвестбанк. За підсумками 2023 р. чисельність банківських установ скоротилася на 4 установи, а в досліджуваному періоді – на 11 установ, я яких з іноземним капіталом – на 6 установ, а із 100% іноземним капіталом – на 4 установи.

Основні тенденції змін у діяльності банків України в 2021-2023 роках характеризуються такими показниками, як обсяг і структура активів, сума зобов'язань, рівень ліквідності тощо (таблиця 2.2).

Таблиця 2.2 - Динаміка фінансових показників банківської системи України в 2021-2023 роках

Назва показника	Роки, млрд грн			Абсолютне відхилення, (+,-) млрд грн		Темп приросту, %	
	2021	2022	2023	2023/2021	2023/2022	2023/2021	2023/2022
Активи	2053,2	2351,7	2994,9	941,7	643,2	45,9	27,4
Кредитний портфель	1065,3	1036,2	1024,7	-40,6	-11,5	-3,8	-1,1
Капітал	225,5	215,8	296,2	70,7	80,4	31,4	37,3
Зобов'язання	1797,7	2135,8	2648,7	851,0	512,9	47,3	24,0
Рентабельність активів, %	4,1	1,0	3,3	-0,8	2,2	-20,5	212,5
Рентабельність капіталу, %	35,1	9,7	30,4	-4,7	20,7	-13,3	214,0

Джерело: складено за матеріалами [20]

В 2023 р. порівняно з 2021 р. майже всі основні показники діяльності банківської системи України продемонстрували зростання, зокрема, активи збільшилися на 27,4%, капітал – на 37,3%, зобов'язань – на 24,0%. Однак, в досліджуваному періоді скорочується лише кредитний портфель банків на 1,1%, що пояснюється нестабільною ситуацією в Україні.

Станом на 01.01.2024 р. обсяг активів банківської системи України становив 2994,9 млрд грн, що на 941,7 млрд грн (45,9 %) більше рівня 01.01.2022р. У 2023 р. в порівнянні з 2022 р. загальний обсяг активів банків склав 643,2 млрд грн і зріс на 24,7%. Така позитивна динаміка свідчить про зростання концентрації банківського сектору і ліквідність його активів (рисунок 2.1).

млрд грн

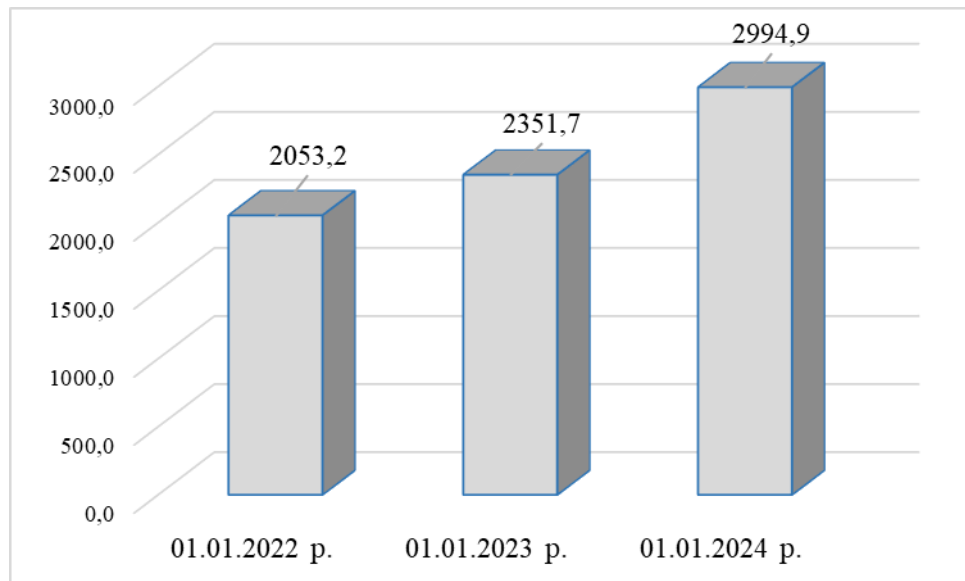

Рисунок 2.1 – Динаміка активів банківської системи України в 2021-2023 роках

Джерело: побудовано за матеріалами [20]

Банки концентрують достатній запас високоліквідних активів, щоб забезпечити всі платежі та розрахунки за наявними зобов'язаннями навіть у теперішніх складних умовах. НБУ в досліджуваному періоді проводив заходи щодо підтримки ліквідності банківської системи, що забезпечується збільшенням частки коштів НБУ в пасивах банків: за 2021 р. їх обсяг склав 95601,5 млрд грн, в 2022 році - 48913,9 млрд грн, що дозволило втримати національну банківську систему і вона працює в безперебійному режимі. Більшу частину рефінансування від НБУ отримали приватні й державні банки, що є додатковим заходом безпеки.

Найбільшу вартість в структурі активів банківської системи України в 2021 році займає кредитний портфель, а саме 1 млрд 65,3 млн грн (або 51,9%). В 2022 -2023 роках кредитний портфель в абсолютних показниках скорочується і складає 1 млрд 36,2 млн грн (або 44,1%) та 1 млрд 24,7 млн грн (або 34,2%) (рисунок 2.2). Попри незначне скорочення кредитної пропозиції банківської системи для клієнтів, зростають обсяги вкладень у депозитні сертифікати НБУ та кошти на рахунках в інших банках.

млрд грн

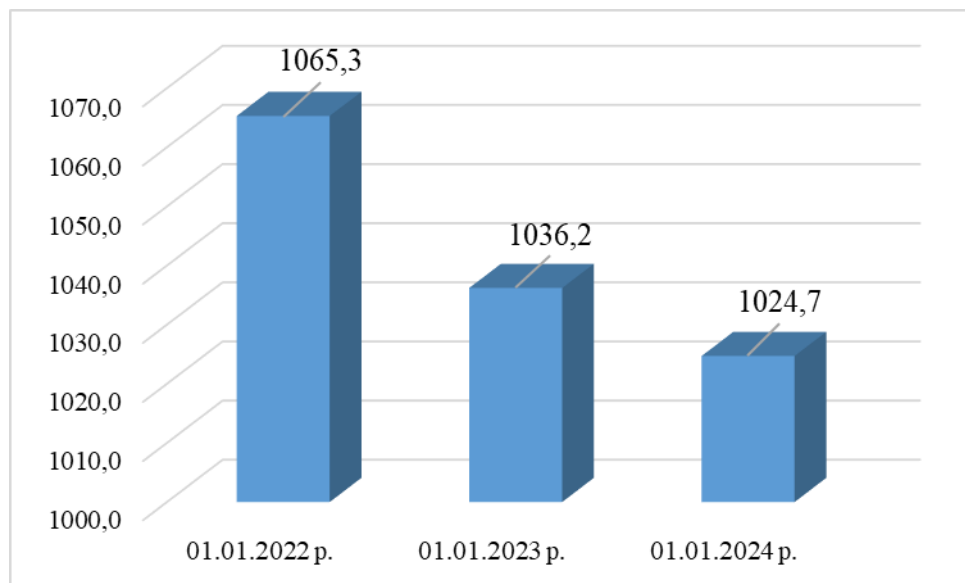

Рисунок 2.2 – Динаміка кредитного портфеля банківської системи У в 2021-2023 роках

Джерело: побудовано за матеріалами [20]

Так, станом на 01.01.2024 р. в структурі активів 34,2% складають кредити, надані клієнтам, тоді як в 2021-2022 роках їх частка складала 51,9% та 44,1% відповідно (таблиця 2.3). Натомість загальні інвестиції банків в державні цінні папери зросли до 1355 млрд грн (а саме, ОВДП – 733 млрд грн, депозитні сертифікати НБУ – 622 млрд грн). Тобто, більшу частку процентних доходів банківської системи України наразі складають доходи, що отримані від держави в особі Кабінету Міністрів України та Національного банку України, що негативно впливає на перспективи відновлення економіки країни, основним джерелом якого мають бути

кредитні ресурси, що спрямовуються банками на підтримку поточної та інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання.

Таблиця 2.3 – Склад, динаміка, структура активів банківської системи України в 2021-2023 роках

Назва показника	Роки, млрд грн			Абсолютне відхилення, (+,-) млрд грн		Темп приросту, %		Структура, %		
	2021	2022	2023	2023/ 2021	2023/ 2022	2023/ 2021	2023/ 2022	2021	2022	2023
Активи, всього:	2053,2	2351,7	2994,9	941,7	643,2	45,9	27,4	100,0	100,0	100,0
з них:										
готівкові кошти	75,4	74,8	79,2	3,8	4,4	5,0	5,9	3,7	3,2	2,6
кошти в НБУ	35,0	82,5	213,5	178,5	131,0	510,0	158,8	1,7	3,5	7,1
кореспондентські рахунки, що відкриті в інших банках	172,9	315,0	348,2	175,3	33,2	101,4	10,5	8,4	13,4	11,6
строкові вклади в інших банках та кредити, надані іншим банкам	60,1	51,0	57,4	-2,7	6,4	-4,5	12,5	2,9	2,2	1,9
кредити надані клієнтам	1065,3	1036,2	1024,7	-40,6	-11,5	-3,8	-1,1	51,9	44,1	34,2
вкладення в цінні папери та довгострокові інвестиції	829,9	1022,7	456,5	-373,4	-566,2	-45,0	-55,4	40,4	43,5	15,2

Джерело: складено за матеріалами [20]

В кредитному портфелі банківської системи України в 2021-2023 роках переважну частку складають кредити, що надані суб'єктам господарювання (таблиця 2.4). Їх обсяг в 2023 році складає 783,6 млрд. грн, або 76,4% (рисунок 2.3). В досліджуваному періоді відмічається скорочення кредитування підприємств на 11,9 млрд грн в порівнянні з 2021 роком, та на 17,8 млрд грн в порівнянні з 2022 роком.

Кредити, що надані фізичним особам складають в 2023 році 222,6 млрд грн, 21,27% кредитного портфеля банківської системи України. В 2023 році кредити надані фізичним особам зростають в порівнянні з 2022 роком на 12,7 млрд грн, тоді як в порівнянні з 2021 роком їх обсяг скоротився на 20,0 млрд грн.

Таблиця 2.4 – Склад, динаміка, структура кредитного портфеля банківської системи України в 2021-2023 роках

Назва показника	Роки, млрд грн			Абсолютне відхилення, (+,-) млрд грн		Темп приросту, %		Структура, %		
	2021	2022	2023	2023/2021	2023/2022	2023/2021	2023/2022	2021	2022	2023
Кредити надані клієнтам	1065,3	1036,2	1024,7	-40,6	-11,5	-3,8	-1,1	100,0	100,0	100,0
кредити, що надані органам державної влади	27,0	24,8	18,4	-8,6	-6,4	-31,9	-25,8	2,53	2,39	1,80
кредити, що надані суб'єктам господарювання	795,5	801,4	783,6	-11,9	-17,8	-1,5	-2,2	74,67	77,34	76,47
кредити, що надані фізичним особам	242,6	209,9	222,6	-20,0	12,7	-8,2	6,1	22,77	20,26	21,72
кредити, надані небанківським фінансовим установам	0,2	0,1	0,1	-0,1	0,0	-50,0	0,0	0,02	0,01	0,01

Джерело: складено за матеріалами [20]

В 2023 році попри зниження темпів кредитування суб'єктів господарювання, динаміка кредитування фізичних осіб все ж таки покращується і залишається позитивною.

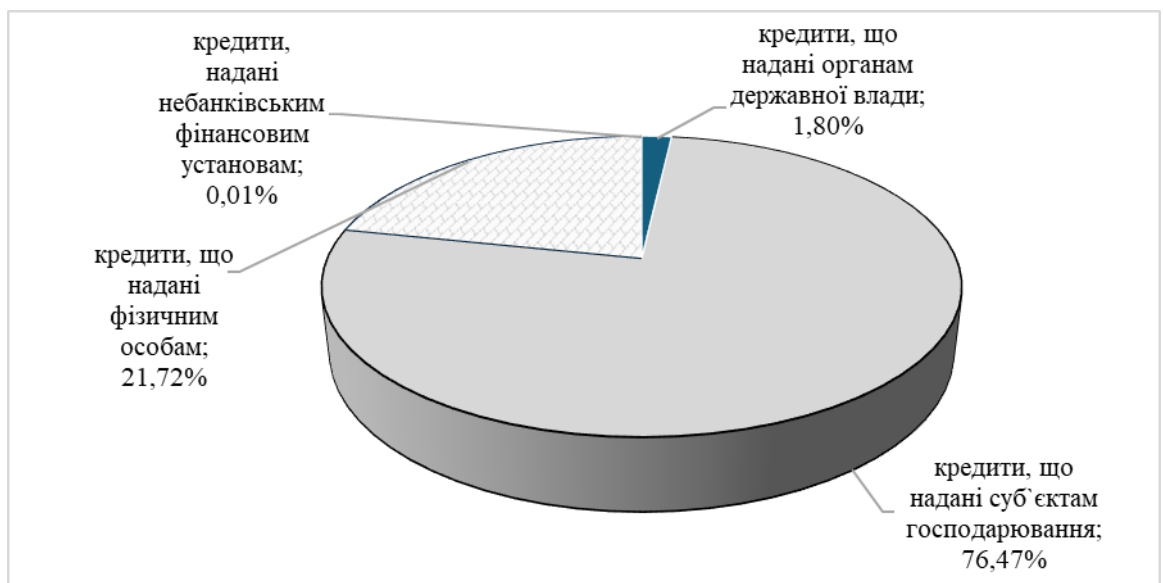

Рисунок 2.3 – Структура кредитного портфеля банківської системи України в 2023 році

Джерело: побудовано за матеріалами [20]

Структура виданих кредитів за весь період аналізу змінювалася в бік зменшення кредитування органів державної влади. Їх обсяг скоротився з 27,0 млрд в 2021 році до 18,4 млрд в 2023 році, або на 31,9 млрд (31,9%).

Кредитування скорочувалося практично у всіх сегментах за абсолютними показниками. Чистий гривневий кредитний портфель втримався в 2023 році майже на рівні 2022 року завдяки збільшенню попиту на кредитні ресурси фізичних осіб.

Важливий аспект оцінки кредитних ризиків банку становить аналіз обсягу непрацюючих кредитів (NPL), оскільки він вказує на стійкість фінансового стану банківської установи та ефективність її кредитного портфеля. Динаміку рівня непрацюючих кредитів (NPL) по банківській сфері України загалом, а також у розрізі державних, приватних банків і банків з іноземним капіталом наведено в таблиці 2.5.

Таблиця 2.5 - Аналіз обсягу непрацюючих кредитів (NPL) банківської системи України в 2021-2023 роках

Назва показника	Роки, млрд грн			Абсолютне відхилення, (+,-) млрд грн		Темп приросту, %	
	2021	2022	2023	2023/2021	2023/2022	2023/2021	2023/2022
Обсяг непрацюючих кредитів (NPL) в кредитному портфелі, млрд грн	345,1	432,1	422,4	77,3	-9,7	22,4	-2,2
Частка непрацюючих кредитів (NPL) в кредитному портфелі, %	27,3	38,1	37,4	10,1	-0,7	37,0	-1,8

Джерело: складено за матеріалами [20]

З даних таблиці видно, що 2022 рік став роком найбільших потрясінь для банківської системи України. Руйнування активів і заставного майна, зменшення їх вартості, падіння доходів і зниження платоспроможності позичальників негативно позначаються на якості кредитних портфелів банків, що зумовлює збільшення відрахувань у резерви банків і безперечно є стримуючим фактором економічного зростання. Частка NPL у кредитному

портфелі банківської системи України, за 2022 рік зросла з 27,3 % до 38,1 % (або на 10,8 %). Незважаючи на це, фінансовий сектор успішно пристосувався до роботи в складних умовах, зберіг свою операційну ефективність, прибутковість, платежі проводилися своєчасно, а клієнти банків мали до власних коштів безперешкодний доступ.

В 2023 році обсяг непрацюючих кредитів (NPL) по банківській системі загалом скоротився на -0,7 % і станом на 01.01.2024 року дорівнював 422,4 млрд грн. Частка непрацюючих кредитів (NPL) у кредитному портфелі банків за 2023 рік зменшилася з 38,1% до 37,4 %. Основним чинником скорочення частки NPL є зростання кредитного портфеля банківської системи, передусім – у роздрібному сегменті ринку. Іншими ж причинами скорочення частки непрацюючих кредитів є: реструктуризація й подальше відновлення обслуговування проблемної заборгованості корпоративними клієнтами, що характерне переважно для державних банках;, списання непрацюючих кредитів фізичним особам

2023 рік став роком неймовірної стійкості та адаптивності вітчизняної економіки і фінансового сектору. Цей рік НБУ як регулятор та фінансова система загалом, учасники банківського і небанківського секторів, платіжного ринку пройшли із усвідомленням відповідальності перед державою та громадянами. «Попри війну, Україна змогла перейти від стратегії виживання до стратегії відновлення, перевершивши будь-які очікування» [20].

Операційна ефективність банківської системи залишається високою. Банківський сектор одержав за 2023 рік 86,5 млрд грн чистого прибутку з урахуванням підвищення ставки податку на прибуток до 50%, що майже в 4 рази вище показника 2022 року та на 12 % вище за результати 2021 року. Лише 7 із 63 платоспроможних банків показали збиток, який склав 245 млн грн. Запорукою високого прибутку став чистий процентний дохід, який за 2023 рік зріс майже на 1/3 передусім за рахунок високоліквідних активів. Крім того, на зростання прибутковості банків вплинули значно менші

відрахування в резерви під збитки від активних операцій, які за 2023 рік скоротилися на 86%. Загалом від початку війни банки сформували резерви в розмірі 133 млрд грн, із яких у 2023 р. – лише 17 млрд грн.

Акціонерне товариство «Акцент-Банк» (АТ «А-Банк») засновано в Україні у 1992 році як правонаступника ЗАТ «Акцент-Банк», який, у свою чергу, є правонаступником ЗАТ «Український кредитний банк», що перейняв права та обов'язки «Київського приватного банку «Київприватбанк». Головний офіс АТ «Акцент-Банк» розташований у місті Дніпро. Основними видами діяльності Банку є відкриття та ведення рахунків клієнтів, залучення депозитів, надання кредитів та гарантій, проведення операцій з цінними паперами та іноземною валютою. Банк набув статусу системно важливого банку 05.03.2020р. АТ «Акцент-Банк» також співпрацює із міжнародними організаціями, зокрема з Європейським інвестиційним банком та Європейським банком реконструкції та розвитку. АТ «А-Банк» є учасником Фонду гарантування вкладів фізичних осіб України (свідоцтво №91 від 02.11.2012 р).

За результатами 2023 року АТ «А-банк» увійшов в 20-ку банків, які заробили найбільше. За даними Банку, на 1 січня 2024 року А-банк нараховує 201 відділення. Протягом 2023 року 14 установ було зачинено, а загалом за 5 останніх років мережа зменшилася на 24 відділення.

АТ «А-Банк» став переможцем FinAwards 2024 в номінації «Народний банк». Окрім цього, Банк отримав 2 бронзові нагороди FinAwards 2024 в номінаціях: «Найкращий мобільний банк» і «Найкраща служба підтримки».

АТ «Акцент Банк» продовжував активно розвиватися, впроваджуючи нові технології та покращуючи якість обслуговування клієнтів. Електронні сервіси АТ «Акцент Банк» дозволяють клієнтам здійснювати фінансові операції в онлайн-режимі 24/7. Банк активно взаємодіє зі своїми клієнтами в соціальних мережах, де публікує актуальну інформацію та відповідає на запитання.

На сьогодні АТ «Акцент Банк» продовжує динамічно розвиватися і підвищувати якість своїх послуг, активно впроваджує нові технології, розширює мережу своїх відділень, забезпечуючи зручний доступ до банківських послуг для клієнтів з різних регіонів України.

Загальну характеристику банківської установи розглянемо на основі аналізу фінансових показників АТ «Акцент-Банку» (додаток А, Б, В).

Аналіз розпочнемо з аналізу активів банку за 2021-2023рр. (таблиця 2.6).

Таблиця 2.6 – Склад та динаміка активів АТ «Акцент-Банк» в 2021-2023 роках

Назва показника	Роки, млн грн			Абсолютне відхилення, (+,-) млн грн		Темп приросту, %	
	2021	2022	2023	2022/2021	2023/2022	2022/2021	2023/2022
Загальні активи, усього	15950,2	22072,4	28162,1	6122,2	6089,7	38,4	27,6
Чисті активи, зокрема:	14377	17786,7	24665,7	3409,7	6879,0	23,7	38,7
Грошові кошти та їх еквіваленти	856,9	1841,9	2289,6	985,0	447,7	114,9	24,3
Кошти в інших банках	824,4	2477,6	2471,1	1653,2	-6,5	200,5	-0,3
Кредити та заборгованість клієнтів	9501,5	6221	9346,1	-3280,5	3125,1	-34,5	50,2
кредити та заборгованість юридичних осіб	1648	1407,8	1440,9	-240,2	33,1	-14,6	2,4
кредити та заборгованість фізичних осіб	7853,5	4813,2	7905,2	-3040,3	3092,0	-38,7	64,2
Цінні папери, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	2321,7	135,6	89,6	-2186,1	-46,0	-94,2	-33,9
Інвестиційна нерухомість	10,5	11,9	12,7	1,4	0,8	13,3	6,7
Основні засоби та нематеріальні активи	431,8	413,6	418,3	-18,2	4,7	-4,2	1,1
Інші фінансові активи	320	403	714,6	83,0	311,6	25,9	77,3
Інші активи	56,1	38,4	105,6	-17,7	67,2	-31,6	175,0
Усього резервів	1573,2	-4285,7	-3496,3	-5858,9	789,4	-372,4	-18,4

Джерело: складено за матеріалами [20]

З таблиці 2.6 видно, що загальний розмір активу АТ «Акцент-Банк» у 2023 р. склав 28 млрд 162,1 млн грн і порівняно із 2022 р. зріс на 6 млрд 89,7 млн. грн (на 27,6%), а в 2022 р. в порівнянні з 2021р. – зростання складало 6 млрд 122,2 млн грн (на 38,4%).

В структурі активів «А-банк» в 2023 році чисті активи складають 87,6%, резерви – 12,4% (таблиця 2.7). В зв'язку з воєнними діями на території України банк в 2022 році наростив резерви до 4,3 млрд грн з метою уникнення форс-мажорних обставин та гарантування своєчасних платежів за вимогами клієнтів.

Таблиця 2.7 – Структура активів АТ «Акцент-Банк» в 2021-2023 роках

Назва показника	Роки, млрд грн		
	2021	2022	2023
Загальні активи, усього	100,0	100,0	100,0
Чисті активи, зокрема:	90,1	80,6	87,6
Грошові кошти та їх еквіваленти	5,4	8,3	8,1
Кошти в інших банках	5,2	11,2	8,8
Кредити та заборгованість клієнтів	59,6	28,2	33,2
кредити та заборгованість юридичних осіб	10,3	6,4	5,1
кредити та заборгованість фізичних осіб	49,2	21,8	28,1
Цінні папери, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	14,6	0,6	0,3
Інвестиційна нерухомість	0,1	0,1	0,0
Основні засоби та нематеріальні активи	2,7	1,9	1,5
Інші фінансові активи	2,0	1,8	2,5
Інші активи	0,4	0,2	0,4
Усього резервів	9,9	19,4	12,4

Джерело: складено за матеріалами [20]

Кредити та заборгованість клієнтів АТ «Акцент-Банк» в 2023 році складає 9 млрд 346,1 млн. грн, або 33,2%, з них 5,1% - кредити і заборгованість юридичних осіб, 28,1% - припадає на кредити та заборгованість фізичних осіб. В порівнянні з 2022р. кредити та заборгованість клієнтів АТ «Акцент-Банк» зросли на 3 млрд 125,1 млн грн, зокрема за рахунок юридичних осіб на 33,1 млн грн, а за рахунок фізичних осіб на 3 млрд 92 млн грн. В 2021 році кредити та заборгованість клієнтів Банку складала 9 млрд 501,5 млн грн, з яких 7 млрд 853,5 млн грн припадає на кредити та заборгованість фізичних осіб. Тобто в 2023 році банк повернув позиції по кредитуванню клієнтів майже на рівень 2021 року.

В 2023 році А-Банк скорочує обсяг цінних паперів, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід з 2 млрд 321,7 млн грн до 89,6 млн грн, їх частка в структурі активів скорочується з 14,6% в 2021 році до 0,3% в 2023 році.

Аналіз складу, структури та динаміки зобов'язань АТ «Акцент-Банк» в 2021-2023 роках подано в таблиці 2.8.

Таблиця 2.8 – Склад та динаміка зобов'язань АТ «Акцент-Банк» в 2021-2023 роках

Назва показника	Роки, млн грн			Абсолютне відхилення, (+,-) млн грн		Темп приросту, %		Структура, %		
	2021	2022	2023	2022/2021	2023/2022	2022/2021	2023/2022	2021	2022	2023
Кошти банків	90,8	252,2	91,2	161,4	-161,0	177,8	-63,8	0,7	1,6	0,4
Кошти клієнтів	11533,9	14579,8	20359,3	3045,9	5779,5	26,4	39,6	94,9	95,0	94,0
кошти суб'єктів господарювання та небанківських фінансових установ	2359,2	2726	4679	366,8	1953,0	15,5	71,6	19,4	17,8	21,6
кошти фізичних осіб	9174,7	11853,8	15680,4	2679,1	3826,6	29,2	32,3	75,5	77,2	72,4
Зобов'язання щодо поточного податку на прибуток	59	0	0,8	-59,0	0,8	-100,0	-	0,5	0,0	0,0
Відстрочені податкові зобов'язання	11,1	13,7	20	2,6	6,3	23,4	46,0	0,1	0,1	0,1
Резерви за зобов'язаннями	16,3	12,6	26,3	-3,7	13,7	-22,7	108,7	0,1	0,1	0,1
Інші фінансові зобов'язання	227,7	327,4	766,1	99,7	438,7	43,8	134,0	1,9	2,1	3,5
Інші зобов'язання	212,7	162,4	404,7	-50,3	242,3	-23,6	149,2	1,8	1,1	1,9
Усього зобов'язань	12151,5	15348,2	21668,4	3196,7	6320,2	26,3	41,2	100,0	100,0	100,0

Джерело: складено за матеріалами [20]

Залучені та запозичені кошти (зобов'язання) АТ «Акцент – Банк» станом на кінець 2023 року становили 21 млрд 668,4 млн грн, що більше показника 2022 року на 6,3 млрд грн, або на 41,2%. В 2022 році зобов'язання Банку зросли в порівнянні з 2021 роком на 3,2 млрд грн, або на 26,3%. Таке зростання було забезпечено за рахунок зростання коштів клієнтів. Кошти

клієнтів АТ «Акцент – Банк» сформовані в основному за рахунок вкладень фізичних осіб, які у 2023 р. становили 15,7 млрд грн (або 72,4% всіх зобов'язань), у 2022 р. – 11,9 млрд грн (або 77,2%), у 2021 р. – 9,2 млрд грн (або 75,5%). Їх абсолютна величина зростала в досліджуваному періоді на 6,5 млрд грн, що свідчать про зростання довіри фізичних осіб до Банку. Вкладення суб'єктів господарювання та небанківських фінансових установ в 2023 році складають 4 млрд 679 млн грн, що більше показника 2021 року на 2,3 млрд грн, або на 98,3%. В структурі зобов'язань кошти суб'єктів господарювання та небанківських фінансових установ в досліджуваному періоді складають 19,4%-21,6%. Саме кошти клієнтів АТ «Акцент – Банк», які складають 95% зобов'язань в досліджуваному періоді і виступають основним джерелом формування його ресурсної бази.

Загалом АТ «Акцент – Банк» в 2021-2023 роках має позитивну динаміку фінансових показників, зростання капіталізації (рисунок 2.4), що має сприяти укріпленню його позицій у банківській системі.

млн грн

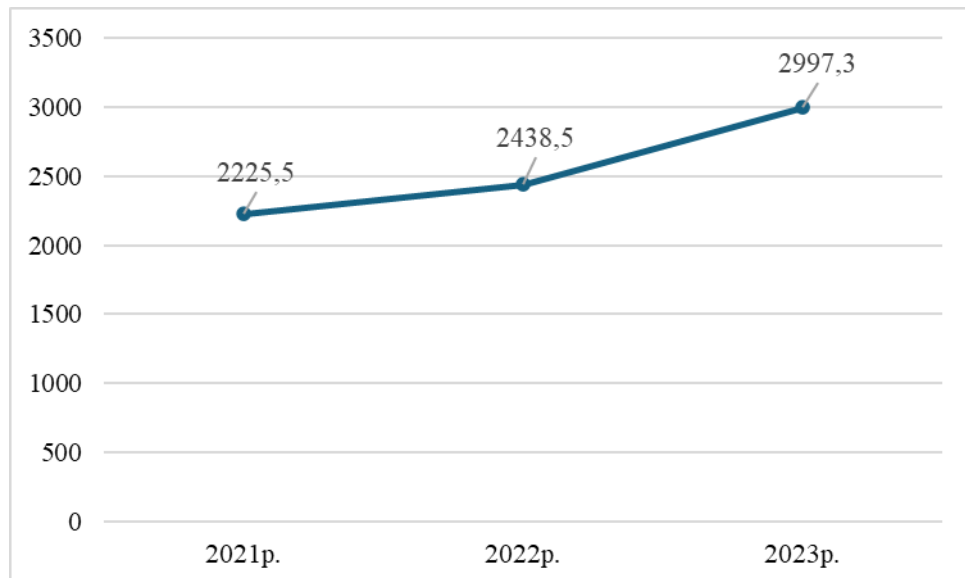

Рисунок 2.4 – Динаміка капіталу АТ «Акцент – Банк» в 2021-2023 роках

Джерело: побудовано за матеріалами [20]

Капітал Банку зріс з 2,2 млрд грн до 3,0 млрд грн. Такий результат забезпечено за рахунок докапіталізації акціонерами статутного капіталу на 459,8 млн грн в 2023 році за рахунок нерозподіленого прибутку, нарощення резервів.

Результатом фінансово-господарської діяльності АТ «Акцент – Банк» в 2021-2023 роках був прибуток (рисунок 2.5).

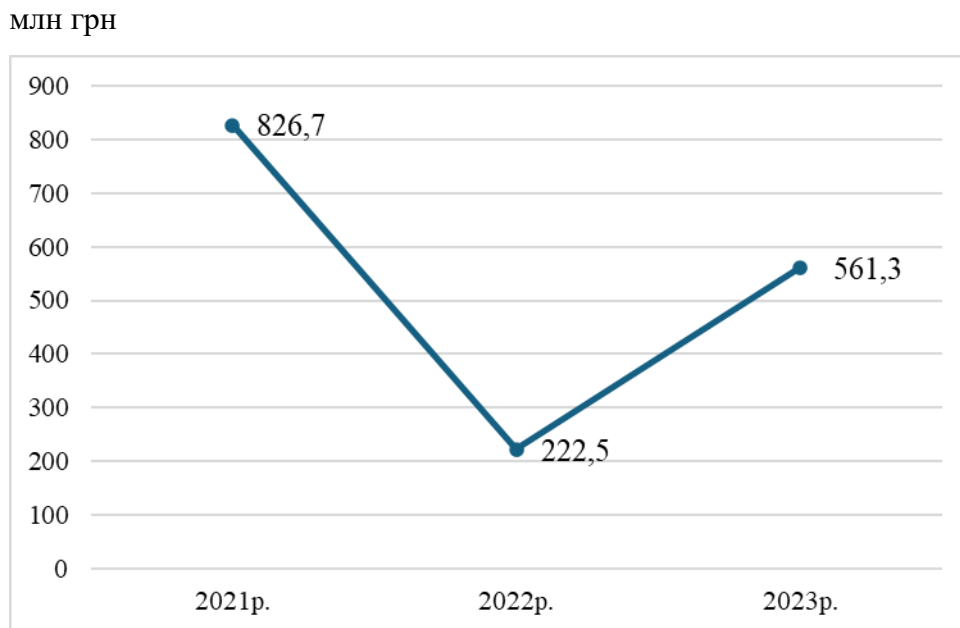

Рисунок 2.5 – Динаміка чистого прибутку АТ «Акцент – Банк» в 2021-2023 роках

Джерело: побудовано за матеріалами [20]

У 2023 році чистий прибуток АТ «Акцент – Банк» склав 561,3 млн грн. В порівнянні з 2022 роком величина прибутку зросла на 338,8 млн грн. Позитивний вплив на прибутковість АТ «Акцент – Банк» мали: розширення клієнтської бази та вдосконалення асортименту послуг; оптимізована організаційна структура та висококваліфікований кадровий потенціал; висока якість менеджменту банку; маркетингова активність на ринку; мотивація праці банківського працівника. Загалом в сучасних конкурентних та одночасно турбулентних умовах функціонування банки стали уважнішими до кожного клієнта і конкурентної ціни на ринку на послуги, як основи чистого доходу банку.

2.2 Напрями зниження ступеня кредитного ризику АТ «Акцент-Банк» в сучасних умовах функціонування банківської системи

Повномасштабне вторгнення рф на територію України змусило змінити звичний уклад життя громадян. Ще донедавна фізичні та юридичні особи отримували кредитні кошти на власні потреби та розвиток бізнесу як у готівковій формі, так і для цільового призначення, розраховуючи на певну фінансову стабільність. Все змінила війна. Сьогодні, в ситуації повної або часткової відсутності роботи, знищення частини бізнесу, вимушеної зміни місця проживання та релокації бізнесу внаслідок воєнних дій, а також у зв'язку із мобілізацією та несенням військової служби, фізичні особи та бізнес позбавлені можливості виконувати взяті на себе зобов'язання.

Враховуючи те, що кредитні операції є найдохіднішими в банківській діяльності, доцільно оцінити їх ефективність в АТ «Акцент-Банк. Однак високий рівень доходності кредитних операцій завжди супроводжується й високим рівнем ризиковості, що потребує їх детального вивчення та регулювання на всіх рівнях банківського бізнесу.

Склад та структуру кредитного портфеля АТ «Акцент – Банк» в 2021-2023 роках подано в таблиці 2.9. Дані таблиці показують, що в структурі кредитного портфеля Банку в 2021-2023 роках переважають кредити та заборгованість фізичних осіб. Так в 2023 році їх обсяг склав 7 млрд 905,2 млн грн, що складає 84,6% структури кредитного портфеля. В порівнянні з 2022 роком обсяг кредитів та заборгованість фізичних осіб скоротився 3,1 млрд грн, а в порівнянні з 2020 роком скорочення даного показника складає 51,7 млн грн. Тобто в 2023 році банк розширив обсяг кредитування повернувши його до рівня початку війни.

Таблиця 2.9 - Склад та структуру кредитного портфеля АТ «Акцент – Банк» в 2021-2023 роках

Показники	2021р.	2022р.	2023р.
Кредити та заборгованість клієнтів, млн грн,	9501,5	6221	9346,1
зокрема:			
кредити та заборгованість юридичних осіб	1648,0	1407,8	1440,9
кредити та заборгованість фізичних осіб	7853,5	4813,2	7905,2
Кредити та заборгованість клієнтів, %,	100,0	100,0	100,0
зокрема:			
кредити та заборгованість юридичних осіб	17,3	22,6	15,4
кредити та заборгованість фізичних осіб	82,7	77,4	84,6

Джерело: складено за матеріалами [1, 35]

Кредити та заборгованість юридичних осіб становлять в 2023 році 1 млрд 440,9 млн грн, або 15,4% структури кредитного портфеля АТ «Акцент – Банк». В досліджуваному періоді спостерігаємо скорочення обсягів кредитування Банком юридичних осіб в порівнянні з 2021 роком на 207,1 млн грн, або на 12,6%. Найсприятливішим для АТ «Акцент – Банк» в плані розвитку кредитної діяльності був 2021 рік в якому кредитний портфель був найбільшим. Аналізуючи кредитний портфель АТ «Акцент – Банк» в розрізі валют слід відмітити, що Банк кредитує фізичних та юридичних осіб переважно в національній валюті, і лише юридичні особи мають незначну частку кредитів та заборгованість в іноземній валюті.

Основними напрямками кредитування АТ «Акцент – Банк» в 2021-2023 роках фізичних осіб є кредитні картки та споживче кредитування. Так, в 2023 році АТ «Акцент – Банк» відкрив кредитних карток на загальну суму 4 млрд 980,9 млн грн, що складає 62,1% кредитного портфеля фізичних осіб. Очевидно, що якщо за обсягами кредитування по кредитних картках в 2022 році порівнянні з 2021 роком маємо скорочення на 1 млрд 405,7 млн грн, то в структурі кредитування за даним показником приріст складає 7,1% (таблиця 2.10).

Таблиця 2.10 - Склад та структуру кредитного портфеля фізичних осіб
АТ «Акцент – Банк» в 2021-2023 роках

Показники	Роки, млн. грн			Структура, %		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Кредити фізичним особам, всього	7853,5	4813,2	8021,8	100,0	100,0	100,0
зокрема:						
кредитні картки	4509,8	3104,1	4980,9	57,4	64,5	62,1
споживчі кредити	2645,2	1063,7	2184,1	33,7	22,1	27,2
автокредитування	203,2	129,4	242	2,6	2,7	3,0
фінансовий лізинг	433,4	266,9	155,9	5,5	5,5	1,9
іпотечне кредитування	10,6	5,5	3,5	0,1	0,1	0,0
інші кредити	51,3	243,6	455,4	0,7	5,1	5,7

Джерело: складено за матеріалами [1, 35]

Другим напрямом за обсягами кредитування фізичних осіб є споживче кредитування. Так, якщо в 2023 році обсяг виданих споживчих кредитів клієнтам Банку склав 1 млрд 184,1 млн грн, що більше показника 2022 року на 1 млрд 120,4 млн грн, то в структурі кредитного портфеля фізичних осіб споживче кредитування складає в 2023 році 27,2%, тоді як в 2022 році даний показник складав 22,1%. В 2021 році обсяг споживчого кредитування склав 2 млрд 645,2 млн грн, або 33,7% структури кредитного портфеля фізичних осіб.

Існує також попит клієнтів АТ «Акцент – Банк» - фізичних осіб в досліджуваному періоді на послуги фінансового лізингу (5,5%-1,9%) та автокредитування (2,6%-3,0%), значно менший попит на іпотечне кредитування (0,1% загальної структури портфеля) та інші види кредитів Банку (в різні періоди складає в середньому 5,1%-5,7%).

Кредитування юридичних осіб в досліджуваному періоді в розрізі галузей економіки подано в таблиці 2.11. З таблиці видно, що найбільший

попит на кредитні ресурси Банку у 2021-2023 роках є у таких галузях - сільське господарство, лісопромисловий і деревообробний комплекс (13,3%-20,0%); торгівля (14,7%-18,6%); виробництво (5,8%-1,9%); гірничодобувна промисловість (3,2%-8,7%) тощо

Таблиця 2.11 - Склад та структуру кредитного портфеля юридичних осіб АТ «Акцент – Банк» в 2021-2023 роках

Показники	Роки, млн. грн			Структура, %		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Кредити юридичним особам, всього	1648,0	1407,8	1440,9	100,0	100,0	100,0
зокрема:						
сільське господарство, лісопромисловий і деревообробний комплекс	219,8	281,1	202,6	13,3	20,0	14,1
торгівля	243,0	217,9	267,9	14,7	15,5	18,6
виробництво	95,3	68,5	28,0	5,8	4,9	1,9
гірничодобувна промисловість	53,1	61,5	125,7	3,2	4,4	8,7
будівництво	22,3	21,9	17,8	1,4	1,6	1,2
енергетика	68,8	0,5	6,5	4,2	0,0	0,5

Джерело: складено за матеріалами [1, 35]

На кінець 2023 року зобов'язання із надання кредитів по АТ «Акцент – Банк» склали 22 млрд 169 млн грн за кредитами стандарт - 1-6 рівня ризиковості, та 8,7 млн грн – за кредитами 7-9 - підвищеного рівня ризиковості (рисунок 2.6). Для відшкодування можливих втрат «А-банк» сформував резерви загальним обсягом 25,7 млн грн (трішки більше від зобов'язань підвищеного рівня ризиковості).

Станом на кінець 2023 року в АТ «Акцент – Банк» обсяг непрацюючих кредитів банку склав 351,7 млн грн.

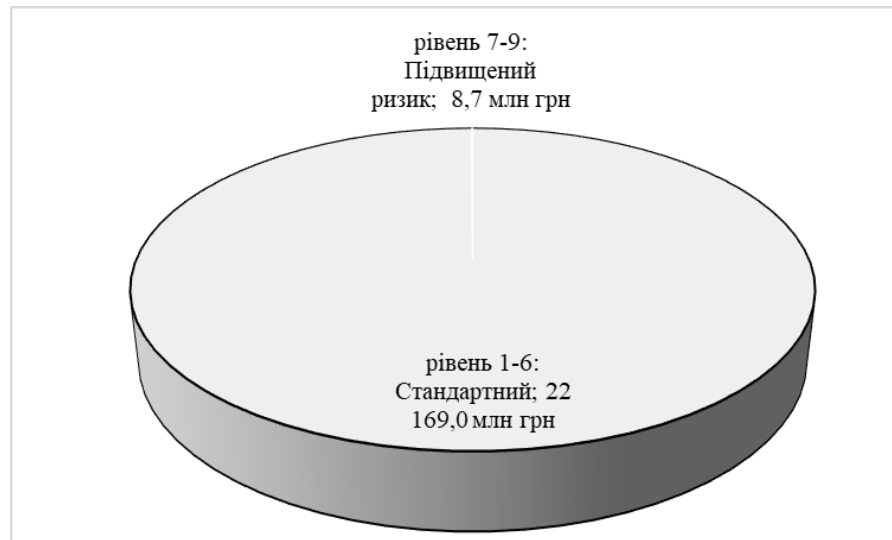

Рисунок 2.6 – Структура зобов'язань з надання кредитів АТ «Акцент – Банк» в 2023 році

Джерело: побудовано за матеріалами [1, 35]

За офіційними даними НБУ відмічаємо, що упродовж 2021-2023 років простежується дотримання АТ «Акцент – Банк» нормативів Н7-Н9 кредитного ризику, що вказує на помірний рівень кредитного ризику Банку, який не створює для нього великих загроз та перебуває як під контролем НБУ, так і під контролем самого банку (таблиця 2.12).

Таблиця 2.12 – Нормативи кредитного ризику АТ «Акцент – Банк» в 2021-2023 роках

Норматив	2021	2022	2023
Н7 - Норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента (не більше 25 %)	12,43	16,05	17,07
Н8 - Норматив великих кредитних ризиків (не більше 8-кратного розміру регулятивного капіталу)	23,48	42,34	47,29
Н9 - Норматив максимального розміру кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами (не більше 25 %)	0,31	0,16	0,10

Джерело: складено за матеріалами [20]

Отже, для забезпечення ефективного управління кредитним ризиком АТ «Акцент – Банк» має систематично здійснювати ефективний контроль як за самими кредитними ризиками, так і проводити об'єктивну оцінку та забезпечувати вчасне попередження їх появи, мінімізувати збитки від ведення кредитної діяльності, підтримувати фінансову стійкість та стабільність Банку.

Мета управління кредитним ризиком АТ «Акцент – Банк» має бути спрямована на забезпечення:

- впровадження ефективної системи управління кредитним ризиком задля підтримання розумного балансу між рівнем кредитного ризику і рівнем бізнес-показників Банку, визначених його стратегією;
- мінімального рівня ризику при заданому рівні доходності кредитного портфеля;
- прийняттого рівня ризику в межах ризик-апетиту або інших лімітів та обмежень;
- достатності капіталу для покриття кредитного ризику та фінансової стійкості у стресових умовах;
- виконання вимог НБУ та держаних органів;
- попередження ризику шляхом ліквідації передумов його виникнення;
- підтримки ризику на певному допустимому рівні;
- запобіганням втратам, тобто зменшення ймовірності втрат від кредитного ризику та мінімізація їх наслідків.

Висновки

В кваліфікаційній роботі проведено дослідження кредитного ризику банку: сутності, оцінки, методів зниження в сучасних умовах функціонування банківської системи за матеріалами АТ «Акцент-Банк».

В процесі проведеного дослідження нами встановлено, що банківська діяльність тісно пов'язана з ризиковістю, характеризується впливом на неї банківських ризиків, які тісно взаємопов'язані між собою. Оскільки переважну частку в активах банку займають кредити, надані клієнтам, а процентний дохід банку є його основним видом доходу, то оцінка та мінімізація кредитного ризику виступає ключовим аспектом функціонування банківської установи.

Кредитний ризик - це ймовірність того, що банк зазнає втрат через зменшення (повністю чи певною мірою) вартості частини його активів, зокрема кредитів. Він присутній у всіх видах діяльності, в яких результат виробничої діяльності, надання послуг, залежить від діяльності позичальника, емітента або контрагента. Рівень ризику залежить від особи позичальника - фізичної чи юридичної особи, їх фінансового стану, загальної економічної ситуації в країні, форми кредиту та його розміру, встановлених законодавством правових норм регулювання тощо.

Необхідною умовою ефективного управління кредитною діяльністю банку та його кредитним портфелем є розробка і проведення банком зваженої кредитної політики, яка має охоплювати найважливіші елементи та принципи організації кредитної роботи, визначати пріоритетні напрями кредитування та встановлювати правила формування його кредитного портфелю.

З метою регулювання рівня кредитного ризику НБУ встановлено нормативи кредитного ризику Н7-Н9, які передбачають недопущення надмірної концентрації кредитного ризику в банківській установі.

Аналіз діяльності банківської системи України показав, що попри війну росії проти України, ми змогли перейти від стратегії виживання до стратегії відновлення. Операційна ефективність банківської системи України залишається високою. Банківський сектор одержав 86,5 млрд грн чистого прибутку за 2023 рік. Лише 7 із 63 платоспроможних банків показали збиток, який склав 245 млн грн. Запорукою високого прибутку став чистий процентний дохід, який за 2023 рік зріс майже на 1/3 передусім за рахунок високоліквідних активів. Крім того, на зростання прибутковості банків пов'язано із зменшенням відрахувань в резерви під збитки від активних операцій, які за 2023 рік скоротилися на 86%.

В 2023 році обсяг непрацюючих кредитів (NPL) по банківській системі загалом скоротився на -0,7 %, частка непрацюючих кредитів (NPL) у кредитному портфелі банків за 2023 рік зменшилася з 38,1% до 37,4 %. Основним фактором скорочення частки NPL є зростання кредитного портфеля банківської системи, передусім – у роздрібному сегменті ринку, а також реструктуризація й подальше відновлення обслуговування проблемної заборгованості корпоративними клієнтами, списання непрацюючих кредитів фізичним особам.

Акціонерне товариство «Акцент-Банк» засновано в Україні у 1992 р. Основними видами діяльності Банку є відкриття та ведення рахунків клієнтів, залучення депозитів, надання кредитів та гарантій, проведення операцій з цінними паперами та іноземною валютою. Банк має статус системно важливого банку з 05.03.2020р. За результатами 2023 року АТ «А-банк» увійшов в 20-ку рейтингових банків України. АТ «Акцент Банк» активно розвивається, розширює мережу своїх відділень, забезпечуючи зручний доступ до банківських послуг для клієнтів з різних регіонів України.

Загалом АТ «Акцент – Банк» в 2021-2023 роках має позитивну динаміку фінансових показників, зростання капіталізації, що має сприяти укріпленню його позицій у банківській системі. У 2023 році АТ «Акцент – Банк» отримав чистий прибуток у 561,3 млн грн. Позитивний вплив на

прибутковість АТ «Акцент – Банк» мали: розширення клієнтської бази та вдосконалення асортименту послуг; оптимізована організаційна структура та висококваліфікований кадровий потенціал; висока якість менеджменту банку; маркетингова активність на ринку; мотивація праці банківського працівника. Упродовж 2021-2023 років простежується дотримання Банком нормативів Н7-Н9 кредитного ризику, що вказує на його помірний рівень, який не створює для нього великих загроз та перебуває як під контролем НБУ, так і під контролем самого банку. Для забезпечення ефективного управління кредитним ризиком Банк має систематично здійснювати ефективний контроль як за самими кредитними ризиками, так і проводити об'єктивну оцінку та забезпечувати вчасне попередження їх появи, мінімізувати збитки від ведення кредитної діяльності, підтримувати фінансову стійкість та стабільність Банку.

Список використаних джерел

1. АТ «Акцент-Банк» – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://a-bank.com.ua/> (дата звернення: 18.04.2024).
2. Банківська система : підручник / [М. Крупка, Є. Андрущак, Н. Пайтра та ін.] ; за ред. д-ра екон. наук, проф. М. Крупки. – 2-ге вид., переробл. і доповн. – Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2023. – 524 с
3. Банківська система: навчальний посібник / [Ситник Н.С., Стасишин А.В., Блащук-Девяткіна Н.З., Петик Л.О.] ; за заг. ред. Н. С. Ситник.- Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2020. - 580 с.
4. Банківський менеджмент : навчальний посібник / [Зянько В. В., Єпіфанова І. Ю., Коваль Н. О., Ткачук Л. М.]. – 3-те вид., доп. – Вінниця : ВНТУ, 2022. – 170 с.
5. Бітнер І. Кредитна політика комерційного банку в умовах економічної нестабільності / І. Бітнер, О. Коротких // Економіка та суспільство, 2023. - №56. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-36> (дата звернення: 29.04.2024)
6. Бондарчук М. К., Алексєєв І. В., Кльоба Л. Г. Банківська система : навч. Посіб / М. К. Бондарчук, І. В. Алексєєв, Л. Г. Кльоба. - Львів : Ліга-Прес, 2017. - 246 с
7. Владика Ю. П. Особливості формування кредитного портфеля комерційного банку / Ю.П. Владика, В.В. Охріменко // Матеріали XII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Фінанси: теорія і практика». – К.: Національний авіаційний університет, 2021. – С.181-182.
8. Волкова В. В. Розвиток системи страхування кредитних ризиків банків / В. В. Волкова // Економіка і організація управління. - 2023. - № 2 (50). – С. 86-95.
9. Гладинець Н. Ю. Кредитний ризик комерційних банків та методи його мінімізації / Н. Ю. Гладинець, С. П. Хланта // Економіка та суспільство :

електронний науковий фаховий журнал. – Мукачеве. - 2017. - № 13. - С. 1060-1064. - Режим доступу: https://economyandsociety.in.ua/journals/13_ukr/177.pdf (дата звернення: 19.05.2024)

10. Дзюблюк О. В. Кредитний ризик і ефективність діяльності банку : монографія / О. В. Дзюблюк, Л. М. Прийдун. - Тернопіль : ФОП Паляниця В. А., 2015. - 295 с.

11. Доценко І. Управління кредитними ризиками банківських установ в умовах воєнного стану / І. Доценко // Modeling the development of the economic systems, 2024. - №1. – С. 156–162. – Режим доступу: <https://doi.org/10.31891/mdes/2024-11-22>

12. Слейко І.В. Особливості мінімізації кредитного ризику банківської установи / І.В. Слейко // Науковий вісник НЛТУ України. – 2021. – Вип. 21.8. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://nv.nltu.edu.ua/Archive/2011/21_8/150_Jel.pdf

13. Затворницький К. С. Управління ризиками кредитного портфеля банку: теорія і практика / К. С. Затворницький // Вісник Університету банківської справи. - 2019. - № 1 (34). – С. 70-77.

14. Інтегрована система управління ризиками банку : монографія / Н.П. Шульга, В.І. Міщенко, Л.Л. Анісімова та ін. ; за заг. ред. Н.П. Шульги. – Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2018. – 440 с

15. Коваленко. В. Банківський кредит у формуванні фінансово-інвестиційного механізму розвитку малого та середнього підприємництва в Україні / В. Коваленко, Н. Радова // Економіка та суспільство, 2020. - № 22. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2020-22-3> (дата звернення: 20.04.2024)

16. Криклій О.А. Управління кредитним ризиком банку : [монографія] / О.А. Криклій, Н.Г. Маслак. – Суми : УАБС НБУ, 2008. – 86 с.

17. Методика розрахунку економічних нормативів регулювання діяльності банків в Україні: Рішення правління НБУ від 15.12.2017 № 803–рш. - [Електронний ресурс] - Режим доступу:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/vr803500-17#Text> (дата звернення: 07.12.2023)

18. Мороз Н. В. Сутність, причини виникнення та класифікація кредитного ризику банку / Н. В. Мороз, Т. О. Селецька // Бізнес інформ. - 2019. - №7. - С. 272-278.

19. Мурашківська І. Теоретичні положення здійснення банківського кредитування домогосподарств / І. Мурашківська, А. Барилко // Проблеми і перспективи економіки та управління, 2023. - №4 (36). – С. 325–337. - Режим доступу: [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2023-4\(36\)-325-337](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2023-4(36)-325-337) (дата звернення: 22.04.2024)

20. Національний банк України - [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://bank.gov.ua/> (дата звернення: 22.05.2024)

21. НБУ визначив системно важливі банки на 2024 рік: перелік - [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://surl.li/unfib> (дата звернення: 28.05.2024)

22. Ніколаєнко Ю. В. Економічна сутність кредитного ризику в банківській сфері: особливості і проблеми / Ю. В. Ніколаєнко // Економіка та держава, 2015. - № 12. – С. 42-45.

23. Основні принципи ефективного банківського нагляду (Основні Базельські принципи) - [Електронний ресурс] - Режим доступу: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Basel_Core_principles_2012.pdf (дата звернення: 15.05.2024)

24. Пернарівський О. Я. Аналіз, оцінка та способи зниження банківських ризиків / О. Я. Пернарівський // Вісник НБУ, 2019. - № 9. - С. 145–149.

25. Петрушко Я. Р. Управління кредитним ризиком як запорука безпеки кредитної діяльності банку / Я. Р. Петрушко // Ефективна економіка, 2018. - № 6. – Режим доступу: URL: <http://www.economy.nayka.com> (дата звернення: 26.05.2024)

26. Про банки і банківську діяльність [Електронний ресурс]: Закон України від 07.12.2000р. №2121–III. - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text> (дата звернення: 18.05.2024).

27. Про затвердження Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями: Постанова Правління Національного банку України від 30.06.2016р. № 351. - [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16#Text> (дата звернення: 12.05.2024).

28. Про затвердження Положення про організацію системи управління ризиками в банках України та банківських групах [Електронний ресурс]: Постанова Правління НБУ № 64 від 11.06.2018р. - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0064500-18#Text> (дата звернення: 12.03.2023).

29. Радова Н.В. Методи та інструменти управління кредитним ризиком у банках / Н.В. Радова, Ю.О. Гаркуша // Збірник наукових праць «Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики». - 2018. - № 26. - С. 64-71.

30. Садчикова І. Оцінка кредитного ризику комерційного банку в умовах коронакризи / І. Садчикова, А. Онопрієнко // Проблеми і перспективи економіки та управління. - 2022. - № 2(30). – С. 115-124.

31. Сирчин О. Л. Сучасні особливості визначення рівня кредитного ризику юридичних осіб// Вісник соціально-економічних досліджень: зб. наук. праць; за ред.: М. І. Зверякова (голов. ред.) та ін.– Одеса: Одеський національний економічний університет. – 2017. – №1(62). – С. 187–194.

32. Сукач О. М. Мінімізація ризиків як інструмент забезпечення безпеки банку / О. М.Сукач // Modern Economic. - 2020. - № 22. - С. 90-94.

33. Управління банківськими ризиками [Електронний ресурс]: підручник / Л. О. Примостка, І. В. Краснова, В. В. Лавренюк та ін. - Київ : КНЕУ, 2018. - 535с.

34. Управління кредитним ризиком банку [Текст] : монографія / О. А. Криклій, Н. Г. Маслак. – Суми : ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2008. – 86с.
35. Фінансова звітність а-банку за 2023 рік та висновок незалежного аудитора - [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://a-bank.com.ua/about/reports> (дата звернення: 29.05.2024)
36. Хома І.Б., Адаменко Д.В. Аналізування поточного стану управління кредитним ризиком банків в Україні. Економіка та суспільство. 2023. Випуск 58. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3304> (дата звернення: 28.05.2024)
37. Хома І. Теоретико-методологічні аспекти вдосконалення управління кредитним ризиком в банку / І. Хома, О. Лук'янський // Сталий розвиток економіки, 2024. - №2(49). – С., 295-301. - [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-49-47> (дата звернення: 27.05.2024)
38. Шило Ж.С. Кредитні ризики комерційного банку: причини виникнення та методи управління / Шило Ж. С. // SWorld-Ger Conference Proceedings, (ges25-01), 2023. – С. 67–70. - Режим доступу: <https://doi.org/10.30890/2709-1783.2023-25-01-006> (дата звернення: 27.05.2024)

ДОДАТКИ